

«ТАСДИҚ МЕКУНАМ»

И.в. директори Институти таърих,
бостоншиносӣ ва мардумшиносии ба
номи А. Дониши АМИТ,
профессор Иброҳимов
МФ.
аз « 1 » 12 соли 2024

ХУЛОСАИ

шуъбаи мардумшиносӣ, этнология ва антропологияи Институти таърих, бостоншиносӣ ва мардумшиносии ба номи Аҳмади Дониши АМИТ ба диссертатсияи Салимзода Фатҳиддин Файзиддин дар мавзуи «Расму анъанаҳо ва бозиҳои мардумӣ дар ноҳияи Данғара (солҳои 1924-2024)» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои таърих аз рӯйи ихтисоси 07.00.07 - Мардумшиносӣ, этнология ва антропология.

Таҳқиқоти диссертатсионии Салимзода Фатҳиддин Файзиддин дар мавзуи «Расму анъанаҳо ва бозиҳои мардумӣ дар ноҳияи Данғара (солҳои 1924-2024)» дар маҷлиси шуъбаи Мардумшиносӣ, этнология ва антропологияи таърихӣ Институти таърих, бостоншиносӣ ва мардумшиносии ба номи Аҳмади Дониши АМИТ 01 декабри соли 2023, протоколи № 10 баррасӣ шуд.

Дар муҳокима ширкат намуданд: академик Ю.Якубов, мудири Шуъбаи мардумшиносӣ, этнология ва антропологияи таърих д.и.т профессор Л.Н. Додхудоева, д.и.т., профессор Рачабов А., н.и.т. З. Юсуфбекова, н.и.т. М. Шовалиева, Н.Наврузбеков, мудири Осорхонаи мардумшиносӣ Т. Ашӯрмадова.

Кори диссертатсионии Салимзода Ф.Ф. ба маросим, расму анъанаҳо, бозиҳо, ҷуғрофияи таърихӣ ва фарҳанги мардуми ноҳияи Данғараи минтақаи Кӯлоб дар замони шуравӣ ва истиқлолият бахшида шудааст.

Салимзода Фатҳиддин Файзиддин аз 5. 11. 2021 №7 унвонҷӯи Институти таърих, бостоншиносӣ ва мардумшиносии ба номи А. Дониши АМИТ. Аз оғоз роҳбари илмӣ ӯ н.и.т. Юсуфбекова З. таъин гашта буд. Аз 30.06. 2023 роҳбари Салимзода Фатҳиддин Файзиддин д.и.т., академики АМИТ Ю. Якубов мебошад.

Шуъба чунин мешуморад, бо ба даст овардани Истиклолияти давлатӣ раванди эҳёи ҳамаҷонибаи таъриху тамаддун, фарҳангу анъанаҳо, иду ҷашнҳо ва дар маҷмуъ арзишҳои миллӣ бо ташаббуси Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мӯҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба вучуд омад. Ин раванд барои бунёди давлатдории миллӣ замина фароҳам оварда, миллати тоҷик марҳила ба марҳила аз гузаштаву арзишҳои фарҳангии хеш, анъанаву маросимҳо ва иду ҷашнҳои худ вокиф мегардад. Огоҳии миллат аз таъриху фарҳанги худӣ барои хештаншиносии ӯ дар пояи арзишҳои миллии бунёди мусоидат менамояд.

Дар шароити соҳибистиклолӣ зарур аст, ки мо ҳамаи минтақаҳои кишвари худро бо хусусиятҳои хоси он омӯхта, илми тоҷикро рушду тараққӣ диҳем. Омӯзиши гӯшаҳои гуногуни кишвар имкон медиҳад, ки ҷанбаҳои таърихӣ, фарҳангӣ, табиӣ ва дигар имкониятҳои мавҷудаи ватанро ошкор намуда, роҳҳо ва воситаҳои инкишофи ҳаёти иҷтимоии Тоҷикистонро таъмин ва таъриху тамаддуни қадимаи онро ба ҷаҳониён муаррифӣ намоем.

Тоҷикистон, ки дорои шароиту табиати гуногун мебошад, аз ин лиҳоз, ҳар як минтақаи он, аз ҷумла минтақаи Кӯлоб фарогири фарҳангу анъана, иду маросим ва суннатҳои ба худ хос аст. Аз ин нуқтаи назар, омӯзиш ва таҳқиқи он дар шароити имрӯза барои доираҳои илмӣ ва махсусан илми мардумшиносӣ аҳамияти махсус дорад.

Ноҳияи Данғара яке аз ноҳияҳои калону сернуфуси вилояти Хатлон буда, дорои вижагии анъанаҳои фарҳангӣ иҷтимоӣ ва адабии ба худ хос мебошад. Бинобар ин омӯзиши ҷанбаи мардумшиносӣ ва арзишҳои фарҳангии чунин як ноҳияи калон барои мукамал гаштани таҳқиқи таъриху фарҳанги кишвар мусоидат мекунад.

Натиҷаҳои, ки дар ин рисола ба даст оварда шудаанд, метавонад барои пажӯҳишгарон маводи дилхоҳ пешкаш карда, барои таҳқиқотҳои мардумшиносии дигар минтақаҳои Тоҷикистон мавриди истифода қарор гирад. Аз ин рӯ, таҳқиқи мавзӯи мазкур барои таҳким бахшидани худшиносии миллӣ ва амиқ омӯختани таъриху фарҳанги халқи тоҷик, ки яке аз самтҳои муҳими таҳкими давлати соҳибистиклол махсуб меёбад, мусоидат менамояд.

Муҳимияти мавзӯи таҳқиқот дар он зоҳир мегардад, ки мавзӯи таҳқиқотӣ ба яке аз масъалаҳои муҳими ҳаёти имрӯзаи ноҳияи Данғара равона гардидааст.

Бо гузашти айём чашну маросим ва бозиҳои мардумӣ, ки замоне байни мардум ғаёлу оммавӣ гашта буданд, имрӯз аз онҳо осори кам монда, қисмате аз онҳо ба гӯшаи фаромушӣ рафтааст.

Дигар ин, ки бо розигии ҳукумати марказӣ ба даштҳои Данғара аз бахши кӯҳистони Дарвоз, Нуробод мардумони бо урфу одати хос кӯчидаанд ва метавонанд ба урфияти мардуми маҳаллӣ омезиш ворид намоянд. Бинобар ин, аз ин лиҳоз омӯзиши урфиятҳои маҳаллиён мубрам аст.

Анъанаҳои, ки бо тавлиду тарбияти кӯдак, барпо кардани оила ва дафну азодорӣ вобастаанд, дар рӯзгори сокинони минтақаи Кӯлоб, аз ҷумла ноҳияи Данғара бо ҷиҳатҳои фарқкунандагии худ аз мардумони дигар минтақаҳои кишвар то имрӯз боқӣ мондаанд. Гарчанде, дар расму оинҳои мардуми минтақаи Кӯлоб ҳамрангиҳои зиёде бо сокинони дигар минтақаҳои Тоҷикистон ва мардумони ориёитабор дида мешавад, лекин вобаста ба муҳити ҷуғрофию таърихӣ, ҳаёти маданӣ ва иҷтимоӣ вижаҳои фарқкунанда низ мушоҳида мегардад.

Солҳои охир ҷомеа ба дигаргуниҳои кулӣ рӯ ба рӯ гашта, бархе аз фарҳанги ғайримоддӣ худро аз даст дода истодааст. Дар чунин ҳолат барои ҳифзи арзишҳои фарҳангии миллат моро зарур аст, ки ҳар минтақаи Тоҷикистонро мавриди омӯзиши илмӣ қарор диҳем. Дигар, дар замони Истиқлол ҷиҳати омӯзиши амиқи чашну маросимҳо ва оинҳои миллӣ имконияти васеъ фароҳам омадааст, ки мо муҳаққиқон бояд аз он истифода намоем.

Ҳамин тариқ, таҳқиқ ва баррасии рисолаи номзодии Салимзода Ф.Ф. дар мавзӯи «Расму анъанаҳо ва бозиҳои мардумӣ дар ноҳияи Данғара (солҳои 1924-2024)» саривақтӣ буда, аҳаммияти илмӣ-назариявӣ ва амалӣ дорад.

Дар раванди таълифи кори илмӣ Салимзода Ф.Ф. аз манбаҳои гуногуни хатӣ ва шифохӣ васеъ истифода бурдааст. Барои ба мақсад расидан дар ҳалли масъалаи дар пеш гузошташуда, унвонҷӯ маводҳои бостоншиносӣ, маълумоти сарчашмаҳои хатӣ, асарҳои мардумшиносӣ, фолклоршиносӣ, рӯзномаҳои экспедитсионии олимон, амалдорон, руҳонӣ ва сиёсатмадорон, сафарномаҳои сайёҳон ва хизматчиёни Россия, ки дар садаи XIX - ибтидои асри XX ба Осиёи Миёна сафар карда буданд, нигораҳои дар осорхонаҳо ба намоиш гузошташуда, барномаҳои таҳлили телевизиону радио, нашрияҳои даврӣ ва инчунин, маълумоти шифоҳии муаллиф аз сокинони куҳансоли ноҳияи Данғара гирдовардари истифода намудааст.

Навоварии рисолаи Салимзода Ф.Ф. дар ин рисола чунин навовариҳои илмӣ сураат гирифтааст:

- Ҳаёти иқтисодию иҷтимоӣ ва маданияти мардуми ноҳияи Данғараи Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таври мукамал мавриди таҳқиқ қарор дода шудааст;

- аҳамияти расму анъанаҳо ва бозихои мардумӣ дар алоҳидагӣ баррасӣ гардидааст;

- расму анъанаҳо ва бозихои мардумӣ ҳамчун омилҳои таъсиргузор ба ҳаёти мардум мавриди омӯзиш қарор ёфтааст;

- сифатҳои иҷтимоии сокинони ноҳия дар ҳаёти ҷамъиятӣ ва робитаи ногузастанӣ доштан бо анъанаю бозихои суннатии тоҷикон таҳлил шудааст;

- муайян карда шудааст, ки чӣ гуна ба ҳаёти мардум расму анъанаҳо ва бозихои мардумӣ таъсири мусбат ва ё манфӣ мерасонанд;

- таҳқиқот муайян кардааст, ки дар ҳар як марҳилаи тақомули худ, расму анъанаҳо ва бозихои мардумӣ ба ҳаёти иҷтимоии мардум алоқаи зич доштаанд;

- муайян шудааст, ки вобаста ба муҳити ҷуғрофӣ дар ҳаёти мардуми ноҳияи Данғараи Ҷумҳурии Тоҷикистон унсурҳои ҷудогонаи **дорои** хусусиятҳои ба ин маҳал хос, ҷой доранд;

- хусусиятҳои зикргардида фарқияти ин рисоларо аз дигар таҳқиқоте, ки дар ин замина анҷом дода шудаанд, нишон дода, дар тасаввуроти хонанда ақидаҳои навро дар масъалаи мардумшиносӣ пешниҳод менамояд.

Саҳми шахсии доктарабон дарёфти дараҷаи илмӣ. Тамоми зинаҳои таҳқиқот бобати расидан ба ҳадафҳои гузошташуда аз ҷониби муаллиф гузаронда шудааст, аз ҷумла: таҳияи мавзӯ, асосноккунӣ, мубарамияти он, мақсади гузошташуда ва иҷрои вазифаҳои он. Муаллиф дар ҷамъоварӣ, коркард ва таҳлили маълумоти омӯрӣ, коркарди самтҳои асосии тақмилдиҳии таҳлил, усулҳои баҳодиҳӣ саҳми худро гузоштааст. Хулоса ва пешниҳодҳои илмиро ба даст оварда, дар асоси онҳо мақолаҳои илмӣ омода нумуда, рӯйи ҷоп овардааст. Инчунин баррасии натиҷаҳои таҳқиқот бо иштирок дар конференсҳои илмӣ-амалии ҷумҳуриявӣ зоҳир мегардад.

Диссертатсия дорои аҳамияти илмӣ–назариявӣ ва амалӣ буда, бори аввал мукамал ва мушаххас дар бораи расму анъана ва бозихои мардумӣ, ки дар байни сокинони ноҳияи Данғара паҳн гардидаанд, маълумоти муфид додааст. Аҳбори дақиқ оид ба мардумшиносӣ дар ноҳияи Данғара ва умуман минтақаи Кӯлоб хеле кам дастрасанд ва ин рисола метавонад барои пажӯҳишгарон маводи дилхоҳ пешкаш намояд. Илова бар ин натиҷае, ки дар ин рисола ба даст оварда шудаанд, метавонад барои иҷрои таҳқиқотҳои мардумшиносии дигар минтақаҳои Тоҷикистон мавриди истифода қарор

гиранд. Инчунин, онро ҳамчун сарчашма барои омода намудани дастуру воситаҳои гуногуни таълимӣ дар бахшҳои мардумшиносии фанҳои таъриху география, этика, эстетика ва фарҳангшиносӣ метавон мавриди истифода қарор дод.

Натиҷаи таҳқиқоти мазкур, аз ҷумла хулосаҳои илмӣ, навлониҳои илмӣ, муқарароти ба ҳимоя пешниҳод шаванда ва тавсияҳои ҷанбаи амали дошта, бевосита аз ҷониби муаллиф таҳия, баррасӣ ва собит карда шудаанд.

Асосҳои методологии таҳқиқот ба мақсад ва вазифаҳои дар пеш гузошта мутобик қарда шудаанд. Дар раванди таҳқиқ аз усулҳои таҳлилӣ, муқоисавӣ-таърихӣ, мушоҳида ва мусоҳиба (суҳбати рӯ ба рӯ) истифода шудааст. Таҳқиқоти мавриди назар дар доираи омӯзиши мардумшинӣ, таърих, ҷуғрофия ва фарҳангшиносӣ сурат гирифтааст.

Автореферати диссертатсия мухтавои асосии онро пурра фаро гирифта, муқарароти асосии диссертатсия дар мақолаҳои илмӣ унвонҷӯ инъикос гардидааст.

Робитаи таҳқиқот бо барномаҳо (лоиҳаҳо) ва мавзӯҳои илмӣ. Мавзӯи мазкур ба самтҳои афзалиятноки таҳқиқотҳои илмӣ ва илмию техникӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 сентябри соли 2020, №503 "Дар бораи самтҳои афзалиятноки таҳқиқоти илмӣ ва илмию техникӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2021-2025", банди 9 "масъалаҳо вобаста ба таърихи халқи тоҷик ва масъалаҳои фарҳангшиносӣ" мутобик аст. Натиҷаҳои онро дар пажӯҳиши мардумшиносӣ зимни хондани курсҳои лексионӣ ва курсҳои махсус аз фанҳои таърих ва география дар макотиби олӣ васеъ истифода бурдан мумкин аст.

РҶҲАТИ ИНТИШОРОТИ ИЛМИИ ДОВТАЛАБИ ДАРАҶАИ ИЛМӢ:

I. Мақолаҳои илмие, ки дар маҷаллаҳои тақризшавандаи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таърифи расидаанд:

[1-М] Салимзода, Ф.Ф. «Сохтани манзил ва ҷиҳози хона дар байни бошандагони ғайритоҷики ноҳияи Данғара»/ Ф.Ф. Салимзода// Гузоришҳои Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон (Шӯбаи илмҳои ҷамъиятшиносӣ). № 4 (016), 2021. – С. 32-38.

[2-М] Салимзода, Ф.Ф. "Нақши тангаҳои аҳди қадим ва асрҳои миёна дар муайян намудани таърихи ноҳияи Данғара"/ Ф.Ф. Салимзода// Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. № 7, 2022. - С. 85-92.

[3-М] Салимзода, Ф.Ф. «Данғара сарогози ниёгон»/Ф.Ф. Салимзода// Гузориши Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон (Шуъбаи илмҳои ҷамъиятшиносӣ). № 2, 2022. -С 68-73.

[4-М] Салимзода, Ф.Ф. Бунёд ва тарзи рӯзгордории сокинони ноҳияи Данғара (то солҳои 50-уми асри XX)/ Ф.Ф. Салимзода// «Муаррих», № 4, 2022. - С. 68-73.

[5-М] Салимзода, Ф.Ф. «Ҷуғрофиёи таърихии Данғара дар давраҳои бекигарӣ ва баъдиинкилобӣ»/Ф.Ф. Салимзода// Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. № 1, 2023. - С. 30-36.

[6-М] Якубов, Ю., Салимзода, Ф.Ф. Мулоҳизаҳо доир ба бозиҳои бачагонаи ноҳияи Данғара / Ю. Якубов, Ф.Ф. Салимзода // «Паёмномаи фарҳанг» №4 (64), 2023. - С. 12-20.

[7-И. Мақолаҳо, ки дар нашрияҳои дигар ҷоп шудаанд:

[8-М] Салимзода Ф.Ф. «Мақолоти таърихӣ» (Маводи конференсияи ҷумҳуриявӣ). -Душанбе: «Шоҳин-С», 2022. – С. 45-59).

[8-М] Салимзода, Ф. «Ашағлон» - рамзи борон [Матн] / Ф. Салимзода // Симои Данғара. – 2022. – 26 апрел. – №12. – С.2.

[9-М] Салимзода, Ф. Таърихи манзилсозии Данғара [Матн] / Ф. Салимзода // Симои Данғара. – 2022. – 27 январ. – №3. – С. 3.

Мутобиқати диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ.

Рисолаи диссертатсионии Салимзода Фатҳиддин Файзиддин дар мавзӯи «Расму анъанаҳо ва бозиҳои мардумӣ дар ноҳияи Данғара (солҳои 1924-2024)» аз рӯйи мазмун, предмет ва усули таҳқиқ мавзӯ ва муҳтавои диссертатсия ба равияи илмҳои таърихӣ дохил буда, ба шиносномаи ихтисоси 07.00.07 - мардумшиносӣ, этнология ва антропология мувофиқат мекунад.

Дар натиҷаи муҳокимаи диссертатсияи Салимзода Фатҳиддин Файзиддин дар мавзӯи «Расму анъанаҳо ва бозиҳои мардумӣ дар ноҳияи Данғара (солҳои 1924-2024)». Институти таърих, бостоншиносӣ ва мардумшиносии ба номи Аҳмади Дониши АМИТ қарор мекунад:

1. Диссертатсияи Салимзода Фатҳиддин Файзиддин дар мавзӯи «Расму анъанаҳо ва бозиҳои мардумӣ дар ноҳияи Данғара (солҳои 1924-2024)» барои дарёфти дараҷаи илмии номзоди илмҳои таърих аз рӯйи ихтисоси 07.00.07 – мардумшиносӣ, этнология ва антропология таҳқиқоти анҷомёфта ба ҳисоб рафта, ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ мебошад.

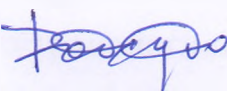
2. Диссертатсияи Салимзода Фатҳиддин Файзиддин дар мавзӯи «Расму анъанаҳо ва бозиҳои мардумӣ дар ноҳияи Данғара (солҳои 1924-

2024)» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои таърих аз рӯйи ихтисоси 07.00.07 – мардумшиносӣ, этнология ва антропология бо дарназардошти пешниҳоди тавсияҳо барои баррасӣ ва ҳимоя ба шурои дахлдор пешниҳод карда шавад.

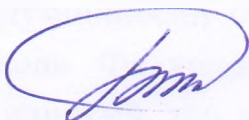
Қарори мазкур дар ҷаласаи шуъбаи мардумшиносӣ, этнология ва антропология 01 декабри соли 2024, протоколи № 10 бо 12 овози тарафдор (зид, бетараф – нест) қабул карда шуд.

Раиси маҷлис:

Мудирӣ шуъбаи мардумшиносӣ, этнология ва антропология

Доктори илмҳои таърих, профессор **Л.Н. Додхудоева**

Котиб:

н.и.т. М.С. Шовалиева

Имзоҳои Додхудоева Л.Н. ва М.С. Шовалиева ро тасдиқ мекунам:
Нозири калони шуъбаи кадрҳо

